

YMPÄRISTÖTIETOISUUS

Strateginen tavoite 1: Ympäristötietoa tuotetaan ja välitetään monipuolisesti ja vuorovaikutteisesti. Ympäristötieto on kokonaisvaltaista ja saavuttaa kaikki pirkanmaalaiset.

Erilaisten tiedon tarvitsijoiden on helppoa löytää ympäristöä koskevaa, ymmärrettävää tietoa. Tiedon välitys on vuorovaikutteista ja vastaa ajan haasteisiin. Ympäristöasiat ja niihin vaikuttaminen ovat keskeisiä puheenaiheita yhteiskunnassa. Pirkanmaalaiset tuntevat maakunnan luonnon ja rakennetun ympäristön arvot.

Ympäristöön liittyvää tietoa ja toimintamahdollisuuksia levitetään aktiivisesti ihmisiltä, yhteisöiltä ja yrityksiltä toisille ja samalla opitaan muilta uutta. Ympäristötiedon jakamisessa ja ympäristömyönteisten asenteiden ylläpitämisessä lasten ja nuorten parissa koti ja koulu toimivat yhdessä ja yhteistyössä järjestöjen sekä yritysten kanssa.

Ympäristökasvatus on integroitu entistä vahvemmas osaksi perusopetusta ja varhaiskasvatusta. Ympäristökasvatus on sisällöllisesti ja toteutustavoiltaan monipuolista ja noudattaa elinikäisen oppimisen tavoitetta.

Toimenpide 1. Tuotetaan ja välitetään ympäristötietoa monipuolisesti.

- Varmistetaan ympäristötiedon saatavuus turvaamalla Ympäristötietokeskus Moreenian (Tampere) ja Seitsemisen luontokeskuksen (Ylöjärvi) ja Nuorisokeskus Marttisen (Virrat) toiminta.
- Varmistetaan ja kehitetään edelleen maakunnan perusopetusta ja varhaiskasvatusta tukevien luonto- ja ympäristökoulujen toimintaa, jotka toteuttavat perusopetuksen uusien oppimisympäristöjen periaatteita.
- Luonto- ja ympäristökoulujen, nuorisokeskusten ja luontokeskusten muodostaman verkoston toimintaa kehitetään ympäristökasvatuksen ja ympäristötiedon lisäämiseksi.
- Tuotetaan ja jaetaan ympäristötietoa paikkatietomuodossa internetissä ja yhteistyössä maakunnan eri toimijoiden kesken (esim. Kulttuuriympäristötietojärjestelmä SIIRI).
- Tuotetaan ja välitetään tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa ympäristötietoa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Kootaan maakunnan ympäristöasiantuntijoista avoin, itseään täydentävä verkosto arvioimaan ja valmistelemaan tulevaisuuden mahdollisia kehityskulkuja ja skenaarioita.
- Kytetään toiminta osaksi maakunnan strategista suunnittelutyötä. Julkaistaan tulevaisuustietoa kaikille avoimessa Pirkanmaan ennakointiportalissa (www.pilkahdus.fi).
- Lisätään vuorovaikutteista ympäristöviestintää ottamalla käyttöön sosiaalisen median välineitä (esim. Järviwiki).
- Hyödynnetään kirjastoja aktiivisesti ympäristötiedon jakamisessa (esim. materiaalipisteet ja näyttelyt).

Raportoinnin yhdyshenkilö: Anniina Heinikangas

Vuoden 2011 tilanne:

Varmistetaan ympäristötiedon saatavuus turvaamalla Ympäristötietokeskus Moreenian (Tampere) ja Seitsemisen luontokeskuksen (Ylöjärvi) ja Nuorisokeskus Marttisen (Virrat) toiminta.

Kaikissa edellä mainituissa paikoissa on vireää toimintaa.

Ekokumppanit Oy, joka vastaa Moreenian toiminnasta, on mm. saanut EAKR-hankerahoitusta Tampereen rakennuskulttuurin neuvonta- ja koulutuskeskusta varten (2011-2014).

Seitsemisen–Helvetinjärven alueen yritystoimintaympäristön kehittämishanke (SYTYKE) toteutettiin vuosina 2009–2010. Hankkeessa mm. tehtiin useita selvitystöitä koskien mukana olevien kuntien ja muiden matkailutoimijoiden tavoitteita ja luontomatkaileusuunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutumista.

Marttisen saarella toteutettiin pilottiprojekti matkailun kehittämisestä vuosina 2006–2008. Kehittämishanke oli valtakunnallisesti merkittävä kokeilu viranomaisten ja paikallisten yrittäjien käytännön yhteistyöstä maakuntakaavoituksen edistämiseksi. Hankkeen jatkotyöskentely ja operatiivinen vastuu asetettiin Virtain kaupungille. (Ympäristöministeriö, Virtain kaupunki ja Pirkanmaan liitto 2008: Marttisen saaren maakuntakaavan toteuttamisen edistämisen ja seurannan pilottiprojekti.)

Varmistetaan ja kehitetään edelleen maakunnan perusopetusta ja varhaiskasvatusta tukevien luonto- ja ympäristökoulujen toimintaa, jotka toteuttavat perusopetuksen uusien oppimisympäristöjen periaatteita.

Luonto- ja ympäristökoulujen, nuorisokeskusten ja luontokeskusten muodostaman verkoston toimintaa kehitetään ympäristökasvatuksen ja ympäristötiedon lisäämiseksi.

- Pirkanmaalla luonto- ja ympäristökoulutoimintaa järjestetään Ympäristötietokeskus Moreeniassa (näyttelyt, opastetut kierrokset, oppitunnit 3. ja 7.-luokkalaisille, verkon ympäristökasvatuspelit),
- Luontokoulu Korenossa (Tampereen Terälahdessa, järjestetään mm. elämyksellisiä luontopäiviä päivähoitoikäisille ja 4.- 7.-luokkalaisille, ympäristöagenttikoulutuksia ja koulutusta myös henkilökunnalle),
- Luontokoulu Tikankontti (Orivedellä, ohjelmat sisältävät luonnontuntemusta, draamaa ja maaseudun elämän ja kulttuurin tuntemusta),
- Ruoveden luontokoulu ja Ympäristökoulu Kuukkeli (Virroilla Nuorisokeskus Marttisten yhteydessä).

Verkostoa ollaan laajentamassa muihin samankaltaisiin toimijoihin eli luontokeskuksiin, nuorisokeskuksiin ja leirikoulukeskuksiin. Tavoitteena on, että tämä LYKE-verkosto kattaisi lopulta koko maan, ja jokainen päiväkotia ja koulu saisi tukea luonto- ja ympäristökasvatuksessa. Luonto- ja ympäristökoulujen liitto edistää toimintaa.

Hanke ”Luontokoulutoiminnan vakauttaminen ja laajentaminen Suomessa” on saanut ympäristöministeriön rahoitusta 2010–2012.

Tuotetaan ja jaetaan ympäristötietoa paikkatietomuodossa internetissä ja yhteistyössä maakunnan eri toimijoiden kesken (esim. Kulttuuriympäristötietojärjestelmä SIIRI).

SIIRIä kehitetään. Nyt verkossa on esillä kuvia esineistä ja valokuvista.

Tuotetaan ja välitetään tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa ympäristötietoa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Kootaan maakunnan ympäristöasiantuntijoista avoin, itseään täydentävä verkosto arvioimaan ja valmistelemaan tulevaisuuden mahdollisia kehityskulkuja ja skenaarioita.

Kytetään toiminta osaksi maakunnan strategista suunnittelutyötä. Julkaistaan tulevaisuustietoa kaikille avoimessa Pirkanmaan ennakointiportalissa (www.pilkahdus.fi).

Pilkahdus – Pirkanmaan ennakointiportaaliiin kootaan tulevaisuusaiheisia heikkoja signaaleja ja megatrendejä mm. selvitysten ja ennusteiden muodossa. Portaalia ja ennakointiyhteistyötä ylläpidetään Pirkanmaan liitossa. Tietoja ovat tuottaneet liiton lisäksi mm. Pirkanmaan ennakointipalvelu -hankkeen (ELY-keskus), seutujen, kauppakamarin ja oppilaitosten toimijat.

Ympäristö on tunnustettu tärkeäksi tulevaisuusteemaksi Pilkahdus-sivustolla. Uutispoimintoista löytyy runsaasti ympäristöaiheisia tulevaisuus- ja ajankohtaissignaaleja, ja yksi portaalin hakualueista on ”ympäristö ja alueidenkäyttö”.

Lisätään vuorovaikutteista ympäristöviestintää ottamalla käyttöön sosiaalisen median välineitä (esim. Järviwiki).

Järviwiki löytyy osoitteesta www.jarviwiki.fi . Se on Suomen järvien oma verkkopalvelu, jota rakennetaan ja julkaistaan käyttäjien yhteistyöllä. Järviwikistä löytyy perustiedot kaikista yli 1 hehtaarin kokoisista järvistä sekä valmiit työkalut, joilla käyttäjät voivat jakaa mm. valokuvia ja havaintoja. Järviwikiin ensimmäinen versio julkaistiin maaliskuussa 2011.

Järviwikiin on perustanut ja sen ylläpidosta vastaa Suomen ympäristökeskus (SYKE). SYKEN lisäksi sisältöjä ovat toimittaneet Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja YLEn Elävä arkisto.

Maa- ja vesitekniikan tuki ry on tukenut Järviwikiin kehittämistä apurahalla. Lisäksi Järviwiki saa EU:n Life+ -rahoitusta osana GisBloom-hanketta, jossa rakennetaan levähaittojen ennustus- ja hallintajärjestelmää.

Vuoden 2012 tiedot:

Varmistetaan ympäristötiedon saatavuus turvaamalla Ympäristötietokeskus Moreenian (Tampere) ja Seitsemisen luontokeskuksen (Ylöjärvi) ja Nuorisokeskus Marttisen (Virrat) toiminta.

- Ei tiedossa olevaa rahoitusta
- Kaikissa vireää toimintaa.

Varmistetaan ja kehitetään edelleen maakunnan perusopetusta ja varhaiskasvatusta tukevien luonto- ja ympäristökoulujen toimintaa, jotka toteuttavat perusopetuksen uusien oppimisympäristöjen periaatteita.

- Ekopakku-hanke (Lahti, J-kylä) on suunnitteilla myös Pirkanmaalle (opetushallituksen oppimisympäristöjen kehittämishanke). Esite suunnitteilla.

Luonto- ja ympäristökoulujen, nuorisokeskusten ja luontokeskusten muodostaman verkoston (LYKE) toimintaa kehitetään ympäristökasvatuksen ja ympäristötiedon lisäämiseksi.

- Hanke ”Luontokoulutoiminnan vakauttaminen ja laajentaminen Suomessa” on saanut ympäristöministeriön rahoitusta 2010–2012. Vuodesta 2012 hanke saa rahoitusta OKM:stä.
- Vuoreksen koulu, kestävän elämäntavan mallikoulu, aloittaa syksyllä 2013 (koulut.tampere.fi/vuores/keke)

Tuotetaan ja jaetaan ympäristötietoa paikkatietomuodossa internetissä ja yhteistyössä maakunnan eri toimijoiden kesken (esim. Kulttuuriympäristötietojärjestelmä SIIRI).

- SIIRIn paikkatietoikkunassa on esillä Tampereen aineistot

Tuotetaan ja välitetään tulevaisuuden kehityskulkuja ennakoivaa ympäristötietoa suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Kootaan maakunnan ympäristöasiantuntijoista avoin, itseään täydentävä verkosto arvioimaan ja valmistelemaan tulevaisuuden mahdollisia kehityskulkuja ja skenaarioita.

Kytetään toiminta osaksi maakunnan strategista suunnittelutyötä. Julkaistaan tulevaisuustietoa kaikille avoimessa Pirkanmaan ennakointiportalissa (www.pilkahdus.fi).

- Pirkanmaan neljä skenaariota ja tästä johdetut kolme kasvukuvaa on tehty yhteistyössä pirkanmaalaisten toimijoiden kanssa vuonna 2012. Kasvukuvia hyödynnetään Pirkanmaan 2. maakuntakaavan maankäyttövaihtoehtojen suunnittelussa ja ne ovat pohjana maakuntastrategian valinnoissa.
- Pirkanmaan liiton johdolla on toteutettu ennakoinnin teemaryhmätapaamisia maakunnassa. Yksi teemaryhmistä keskittyy hajautetun energian tuotannon tulevaisuuden pohdintaan. Ryhmä kokoontui ensimmäistä kertaa syksyllä vuonna 2012. Teemaryhmien panosta käytetään osaltaan uuden maakuntastrategian tausta-aineistona. Hajautetun energian -ennakointiryhmän pohdintoja on luettavissa Pilkahdus-portalissa.

Lisätään vuorovaikutteista ympäristöviestintää ottamalla käyttöön sosiaalisen median välineitä (esim. Järviwiki).

- Ei tiedossa olevia uusia sosiaalisen median välineitä ympäristöviestinnässä

Vuoden 2013 tiedot:

Moreenia on pirkanmaalainen ympäristötiedon, -koulutuksen ja -tapahtumien keskus, jossa toimii Ekokumppanit Oy. Ympäristötietokeskus Moreenian pitkäaikainen näyttelytila purettiin alkuvuonna 2013. Seitsemien ja Nuorisokeskus Marttinen ovat toiminnassa vakiintuneesti.

Tampereen uusimman kaupunginosan, Vuoreksen, johtoajatukseksi on kestävä elämäntapa. Kestävän kehityksen edistäminen on kytketty tiiviisti myös vuonna 2013 avautuneen monitoimikoulukeskuksen toiminta-ajatukseen. Tätä jalostettiin hankkeessa ”Kasvatusta kestävään elämäntapaan Vuoreksessa”. Vuoreksen monitoimikoulukeskuksen ensimmäinen vaihe valmistui syksyllä 2013 (päiväkoti, alakoulu, liikuntahalli). Lukuisat valtakunnalliset ja kansainväliset vierailijat ovat käyneet tutustumassa uudella tapaa rakentuneeseen koulukeskukseen ja sen toimintamalleihin sen avauduttua. Huomiota kestävään elämäntapaan kiinnitetään kolmesta näkökulmasta: rakennuksen, välineistön ja ympäristön ratkaisujen, arjen käytäntöjen sekä opetussisältöjen kannalta. Lisätietoja löytyy verkosta <http://koulut.tampere.fi/vuores/keke/index.html> .

Ekopaku-hankkeeseen liittyen valmistui Tampereen ammattikorkeakoulussa *Selvitystyö tarkoitukseen sopivimmasta ympäristöystävällisestä ja taloudellisesta vaihtoehdosta Ekopaku-konseptin autoksi* (Hautamäki, Kantojärvi ja Kesänen 26.4.2013, TAMK:n projektiopinto).

Sosiaalisen median osalta muun muassa Järviwiki on aktiivisesti toiminnassa. Sosiaalisen median käyttö yleistyy edelleen, ja useilla hankkeilla ja julkisorganisaatioilla on omat Facebook- ja Twitter-tilit tiedotuksensa tukemiseen. Esimerkiksi Facebookista löytyy lukuisia (usein valtakunnallisia) yhteisöjä ja ryhmiä: *Aurinko- ja tuulivoima, Joka päivä on vesipäivä, Järviwiki, Suomen luonnon päivä, Suomen kansallispuistot, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen ympäristökasvatuksen seura, Kestävä elämäntapa, Hiilineutraali Suomi, Vuoden ilmastoteko, Cleantech Finland* jne. Myös muun muassa Pirkanmaan ELY-keskus ja Pirkanmaan liitto viestivät Twitterissä, liitto myös Facebookissa.

Pirkanmaalla ennakoivaa ympäristötietoa on tuotettu moniäänisesti energia-alan asiantuntijoiden ennakointiryhmässä, ”Energiaennakojien kerhossa”. Asiantuntijaryhmällä on tuettu Pirkanmaan hajautetun energian selvityshanketta ja koostettu kannanottoja alueen energia-asioista laajemminkin. Ryhmällä on ollut käytössä myös verkkotyötila Pirkanmaan ennakointiportaali Pilkahduksessa. Kooste kaikista Pilkahdus-ennakointityön asiantuntijaryhmien pohdinnoista vuonna 2013 löytyy verkosta http://pilkahdus.fi/sites/default/files/kooste_ryhmista_2013.pdf .

Maakunnallisen eri aiheita kokoavan tilastokäyttöliittymän konseptisuunnitelma valmistui keväällä 2013 työnimellä *Statistical Data Interface for Tampere Region*. Konseptin toteuttaminen kilpailutettiin keväällä 2014, mutta hankintaa ei toteutettu tarjousten kustannusten perusteella.

SIIRI on Tampereen museoiden ja pirkanmaalaisten paikallismuseoiden yhteinen tietopalvelu, josta löytyy Vapriikin kuva-arkiston valokuvia, Tampereen museon esineitä ja Pirkanmaan kulttuuriympäristöön liittyvää tietoa verkossa. Lisäksi Siirissä on 15 pirkanmaalaisen paikallismuseon esineitä ja valokuvia. Vuodenvaihteessa 2014 palvelu kattoi noin 200 000 kohdetta, ja määrä lisääntyy dokumentoinnin ja digitoinnin edetessä.

Pirkanmaan maakuntakaava 2040 -sivusto työtiloineen on jakanut ja tuottanut ajankohtaista kaavoitukseen liittyvää tietoa verkkovälitteisesti. Sivuston karttapalvelussa on ollut mahdollista kommentoida maakuntakaavan taustaselvityksiä karttaperusteisesti niiden lausunnoillaolon aikana. Karttapalvelu on tavoittanut hyvin käyttäjiä, ja verkon avulla on annettu runsaasti arvosta palautetta.

Ympäristöministeriön ja Pirkanmaan liiton puoliksi rahoittamassa MASTRA-hankkeessa (*Strategiaa vai taktiikkaa - maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden kehittäminen*) tavoitellaan maakuntakaavoituksen vaikuttavuuden lisäämistä ja maakuntakaavan roolin terävöittämistä strategisen suunnittelun välineenä. Hankkeen kolme kärkeä ovat joukkouttaminen, strategiset valinnat ja strateginen kaavakartta. Näistä joukkouttamisella tähdätään osallistavaan kaavaprosessiin, jonka perusajatuksena on, että yhteinen suunnittelu synnyttää yhdessä toteutettavan kaavan. Edellä kerrottu karttapalvelu on ollut yksi keinoista edistää yhteistä suunnittelua. Strategisten valintojen avulla puolestaan pyritään liikkumaan vaikutusten arvioinnista kohti valintojen tekemistä. Strategisella kaavakartalla kehitetään maakuntakaavan maankäyttömerkintöjä ja maakuntakaavan ja maakuntasuunnitelman välistä strategista yhteyttä.

<http://maakuntakaava2040.pirkanmaa.fi/mastra>